

tator dixit & commisit amico de quo nimis confidebat, quod bona sua dividat inter pauperes, quos ipse elegerit, valet & tenet talis dispositio, cum sit electio incertae personae de certis; & nolum habet locum & procedit de jure Canonico, per text. juncta communi sententia, in cap. Cum tibi. de Testament. sed etiam de jure civili, per jura superiora: Et in terminis ita tenet Cin. Jacob. Butr. Bart. Bald. Angel. Paul. Sa. lycet. Alexand. Jas. Corn. & Philipp. Dec. & communiter alii DD. Antiqui & Moderni. in leg. Captatorias. Cod. de Testam. milit. & in leg. 1. Cod. de Sacrosanct. Eccles. & in leg. Nulli. Cod. de Episcop. & Cleric. Nec obstat si dicas, quod electio incerta de certis est nimis generica, & sic videatur captatoria voluntas: Quia respondeo, quod non est generica, sed particularis, cum debeat fieri tantum inter pauperes, & non universaliter inter omnes personas de mundo: Imo etiam non inter omnes pauperes, sed tantum illius loci vel domicilii testatoris, ut infra in sequent. leg. dico, fin. col. num. 4. & in leg. 40. num. 49. infra his legib. Taur. ubi omnino vide.

Juxta praedicta tamen subtiliter quaero: si pater vel ascendens commisit filio, vel descendenti, & sic ei qui possit meliorari, facultatem & licentiam meliorandi; & forte morte praeventus, vel ex aliqua causa impeditus non melioravit; an videatur se ipsum eligere & meliorare? Et videtur quod sic, & sic ipso jure censeatur melioratus, argumento text. in leg. 4. Cod. de Contrahend. & committ. stip. ubi disponitur, quod si mulier stipulatur dotem post mortem sibi reddi, vel ei quem elegerit vel nominaverit, vel rem sibi debitam; ea non eligente vel nominante, censeatur ipsa, vel haeres ejus electus & nominatus; & ad hoc summè notat & commendat ibi Glossa ordinaria, & communiter DD. & reputat singularem & unicum Bald. ibi notat & commendat Bald. in leg. 1. in fin. ff. de Pact. Alexand. & Jas. in leg. Stipulatio ista. §. Si quis ita ff. de Verbor. oblig. Dec. in leg. fin. §. fin. ff. Si cert. pet. col. penult. num. 13. Sed firmiter teneo contrarium, imò, quod ipse, nec haeres ejus censeatur melioratus & electus. Nec obs-

tat text. in dict. leg. 4. Quia loquitur & procedit, quando pactum vel stipulatio interponitur super re mea, quae debet durare mea, vel mihi debita; argumento text. in leg. Stipulatio ista. §. Si stipuler. & in §. Si quis insulam. ff. de Verbor. obligat. & in leg. Debitori. Cod. de Pact. in l. Cum res. Cod. de Donat. & in §. Sed & si quis. Instit. de Injur. stipulat. & dixi in materia contractuum. cap. 11. de qualitatibus contractuum, num. 18.

Pulchrum tamen dubium est in materia, an per legem genericè & absolute possit disponi, quod valeat & teneat captatoria voluntas? Et videtur quod non; quia facultas testandi est jus personalissimum dependens à sola voluntate ipsius testatoris, ut in leg. 3. Cod. de Sacrosanct. Eccles. & quando actus pendet à mera & propria voluntate alicujus, talis voluntas adeo ei cohaeret, quod non sit transmissibilis ad alium; argumento text. in leg. Centesimis. §. fin. ff. de Verbor. obligat. text. in leg. 4. ff. Locati l. Scribit si frumentum. ff. de Rei vind. & utrobique communiter DD. Sed firmiter & absque dubio teneo quod possit, cum sit condita à Rege non recognoscente superiorem, qui habet potestatem à summo Deo & Domino nostro jura condere pro gubernanda Republica, & non sit nutritiva peccati, nec contra aliquod Praeceptum Divinum, ut in cap. Quo jure. 8. distinct. & Proverb. 8. & non deficiat aliquod requisitum pro validitate legis de his, quae posui in leg. 1. supra his legib. Taur. Et in terminis probat text. in cap. Cum tibi. extra, de Testam. secundum communem intellectum, ubi probatur, quod valet, & tenet captatoria voluntas ad pias causas, probat etiam text. in leg. Fideicommissaria libertas. la. 3. ff. de Fideicommissaria liber. ubi disponitur, quod favore libertatis valet & tenet captatoria voluntas; & ibi tenet Glossa ordinaria, Rainer. Bart. Alber. & communiter DD. Tenet etiam Glossa ordinaria, Salyc. & communiter Moderni. in leg. Captatorias. Cod. de Testam. milit. & probat aperte nostra lex, cum leg. sequent. (e)

Item etiam prosequendo materiam, pro declaratione

(e) Sic ex moribus & consuetudine induci poterit, cum ea quae lege induci possunt, possunt consuetudine induci, ut in leg. De quibus. ff. de Legib. Facit etiam, quia institutio quae fit in pupillari pendet ex alieno arbitrio, hoc est patris, quae licet reprobata sit leg. Illa Institutio. de Hered. instit. moribus tamen inducta sit, leg. 2. de Vulg. hancque sententiam defendit Angel. in leg. Captatorias. num. 2. de Testam. milit. ubi Jas. num. 4. & in dict. leg. 2. num. 1. in princip. & istam nostram sententiam tenuerunt Alexand. Socin. & Jas. Rip. Alciat. in leg. 2. in princip. ff. de Vulgar. Tiraquel de Legib. conub. glossa 5. num. 97. Padill. in leg. 1. num. 52. & sequent. de Legat. 2. Palac. Rub. in leg. 31. Taur. num. 26. Menchac. de Success. creation. §. 27. num. 88. & 89. ubi hanc communem opinionem defendit ab impugnationibus Aretin. & Jas. in dict. leg. 2. de Vulgar. & Covarrub. in cap. Cum tibi. num. 13. de Testam. asserentium, non posse per

claratione hujus legis quaero, an femina possit esse commissaria ad expedienda ea quae continentur in ista lege? Et videtur quod non, quia non potest esse procuratrix, ut in leg. Femina. ff. de Procuratorib. & in leg. Alienam. Cod. eod. tit. Item non potest esse tutrix, ut in leg. Tutela. & in leg. fin. ff. de Tutel. & in leg. 1. & 2. Cod. Quando mulier tutela officio fungi possit. ergo nec potest esse commissaria, quia ista officia aequiparantur, ut tenet Glossa notabilis communiter approbata in dict. leg. Tutela. Sed teneo contrarium, imò quod possit esse commissaria, ut probat text. juncta Glossa ordinaria in leg. Unic. §. Pro secundo. Cod. de Caduc. tollend. text. in dict. leg. A filio. ff. de Aliment. & cibar. legat. ubi habetur, quod potest esse executrix testamenti: Probat etiam text. in leg. Sed & si quis. §. 1. de Institutoria. ubi habetur, quod femina potest esse institor, & negotiorum gestor, sicut masculus: ex quo notat ibi Bald. quod potest esse executrix in testamento: Et in expresso ita tenet Bart. in dict. leg. Femina. ff. de Regul. jur. Bald. in leg. Id quod pauperib. Cod. de Episcop. & Cler. 2. col. (f)

Item quaero utrum talis commissarius possit talem facultatem & licentiam, quam habet à testatore, alteri committere, & suo loco substituere? Et videtur quod sic, quia videtur procurator ad negotia, qui potest alium suo loco substituere, ut in leg. Si procuratorem. §. 1. ff. Mandat. licet procurator ad Judicia non possit ante litem contestatam, ut in leg. Quod quis. Cod. de Procur. & ibi Glossa ordinaria & communiter DD. Sed contrarium dico & teneo (g): Imò, quod non possit alium suo loco substituere, argumento text. notabilis in cap. fin. §. 1. de Officio delegat. ubi habetur, quod quando alicui committitur actus nudi ministerii, non potest delegare, nec alium suo loco substituere: Nec obstat in dict. leg. Si procuratorem. §. 1. Mandati. Quia procedit & habet locum in procuratore ge-

nerali ad negotia, propter amplam facultatem quam habet à constituyente; secus verò in procuratore particulari alicujus actus vel negotii, secundum DD. communiter ibi, & in dict. leg. Quod quis. Cod. de Procurat.

TEXT. XXXII.

Quando el testador no fizo heredero, ni menos diò poder al comissario que lo ficiesse por el, ni le diò poder para hacer alguna cosa de las dichas en la ley proxima, sino solamente le diò poder para que por el pueda hacer testamento: el tal comissario mandamos, que pueda descargarse los cargos de conciencia del testador que le diò el poder, pagando sus deudas, y cargos de servicio, y otras deudas semejantes, y mandar distribuir por el anima del testador la quinta parte de sus bienes, que pagadas las deudas montare; y el remanente se parte entre los parientes que vinieren à heredar aquellos bienes ab intestato: y si parientes tales no tuviere el testador, mandamos que el dicho comissario, dexandole à la muger del que le diò el poder, lo que segun leyes de nuestros Reynos le puede pertenecer, sea obligado à disponer de todos los bienes del testador por causas pias, y provechosas à la anima del que le diò el poder, y no en otra cosa alguna.

Id est:

Quum testator non constituit heredem, nec dedit commissario potestatem, ut pro eo constitueret, nec ad quicumque ex contentis in lege proxime procedenti, sed tantum (in genere) dedit ei potestatem, ut pro eo testetur: Praecipimus ut ejusmodi commissarius possit exonerare onera conscientia testatoris, qui potestatem ei dedit, solvendo debita, & servitia, & cetera similia, & jubere ut quinta pars bonorum testatoris qua supererunt

per legem vel statutum captatoriam voluntatem sustineri; cujus contrarium videmus permissum per nostram legem, ut rectè advertunt supra citati DD. & sentit Gregor. in leg. 11. glossa magna ad med. tit. 3. part. 6. quorum opinio vera est, quidquid in contrarium asserverit Tell. in leg. 31. Taur. num. 7. ut tradit Matienz. in dict. leg. 5. tit. 4. lib. 5. Recopil. glossa 1. ad finem.

(f) Palac. Rub. hic, num. 36. Cifuent. num. 3. Fernand. in fin. Azeved. in leg. 5. tit. 8. lib. 6. Recopil. num. 24. & ibi Matienz. glossa 8. num. 5. amittit tamen hanc commissionem, si luxuriose vivat, secundum Avilès in cap. Pratorum. in Proemio. num. 44. fol. 7. Cifuent. hic, num. 4. ad quem se remittit Tell. hic, in finalibus verbis, Azeved. ubi supra, num. 25. quod tamen, si secundo nubat, non procedit; nam licet tutelam amittat, non amittit hanc commissionem, secundum Covarrub. in cap. Tua. num. 5. de Testam. & Matienz. alios plures referentem, ubi supra ad finem.

(g) Prout tenet Cifuent. in leg. Hac Taur. num. 5. Gomez Arias num. 6. Tell. Fern. numer. 4. Matienz. hic, in dict. leg. tit. 4. lib. 5. Recopil. glossa 8. num. 2.

tunt solutis debitis, distribuatur pro illius animas; Cetera verò distribuuntur inter consanguineos, qui eorum bonorum ab intestato heredes forent. Quod si non fuerint testatori ejusmodi consanguinei, precipimus, ut commissarius predictus, relicto uxori testatoris, qui potestatem sibi dedit, eo quod juxta leges nostrorum Regnorum potest illi convenire, teneatur disponere de omnibus (reliquis) bonis testatoris in causis piis & utilibus anima illius, qui potestatem ei dedit, & nulla alia in re.

COMMENTARIUM

In Legem XXXII.

SUMMARIUM.

- 1 Si quis committit voluntatem suam alteri, ut disponat de bonis suis, an valeat?
- 2 Quando testator committit alteri, ut disponat de bonis suis inter pauperes, an possit commissarius distribuere bona etiam extrane uxore?
- 3 Quando testator committit alteri ut distribuatur bona inter pauperes, potest ea distribuere, & excluditur fiscus.
- 4 An ista distributio bonorum inter pauperes debeat fieri in domicilio testatoris?

NOta istam novam & singularem dispositionem legis: Pro cujus perfecta declaratione nota & collige sequentes conclusiones: Prima conclusio, quòd de jure communi nedum quando quis expressè committit voluntatem suam alteri, ut disponat de bonis suis ad pias causas, verum etiam quando quis simpliciter & absolutè committit, dicendo, quòd disponat de bonis suis ad libitum & voluntatem suam; talis dispositio & ultima voluntas valet & tenet de jure Canonico, & ejus æquitate, & ille censetur hæres nomine, & tenetur omnia bona testatoris dividere & distribuere inter pauperes: text. est in cap. Cum tibi, extrà, de Testament. Cujus verba sunt: Cum tibi de dignitate (& infra) In secunda questione dicimus: quòd qui extremam voluntatem in alterius dispositionem committit, non videtur decedere intestatus, & ita tenet & declarat ibi Innoc. Joan. And. Hofst. Ant. Abb. Card. Anch. Imol. & communiter DD. Bart. in leg. 1. Cod. de Sacerdotibus. Eccles. col. 12. num. 64. licet intelligat & modificet, quando committitur per verbum

denotans arbitrium, non meram voluntatem; sed superior est verus & communis sensus.

Secunda conclusio: quòd hodiè per nostram legem, quando quis committit alteri expressè dicendo, quòd disponat de bonis suis inter pauperes, vel pias causas, valet & tenet, & non censetur aliquid immutatum. Tertia conclusio: quòd hodiè per nostram legem, quando quis simpliciter & absolutè committit alteri voluntatem & dispositionem suam ut testetur pro eo, tantum potest quintam partem bonorum distribuere inter pauperes & pias causas, solutis debitis, & eis quæ aggravant conscientiam testatoris; reliqua verò pertinent successoribus ab intestato, & isto casu restringitur & modificatur maximè dispositio text. in dict. cap. Cum tibi. Quarta conclusio: quòd non extantibus successoribus ab intestato, in eodem casu quando quis simpliciter & absolutè committit alteri voluntatem & dispositionem suam, potest omnia bona ejus distribuere inter pauperes & pias causas: Et isto casu remanet incorrectus & servandus text. in dict. cap. Cum tibi.

Quinta conclusio: quòd quando quis committit alteri expressè dicendo, quòd disponat de bonis suis inter pauperes, vel causas pias; vel simpliciter & absolutè, ut testetur pro eo: non extantibus successoribus ab intestato, potest commissarius omnia bona ejus distribuere inter pauperes vel pias causas, etiam extante uxore legitima; vel ea mortua, quæ talem facultatem relinquit, extante marito; & per consequens hoc casu non habet locum inter eos reciproca successio ab intestato, ex capite Unde vir. & uxor. de quo in leg. Unic. ff. Unde vir. & uxor. & leg. 1. Cod. eod. tit. & in leg. 2. tit. 13. 6. part. dum tamen isto casu relinquat & solvat uxori commissarius dotem, & arrhas, & sponsalitiarum largitatem, & medietatem lucrorum, & omnia illa quæ de jure communi & Regio pertinent uxori in bonis mariti, ut in leg. 1. & per tot. ff. Solutio matrimonii. & in leg. 50. cum tribus sequentibus. infra his legibus. Taur.

Sexta conclusio: quando quis committit alteri voluntatem & dispositionem suam expressè dicendo, quòd disponat de bonis suis inter pauperes, vel simpliciter & absolutè ut testetur pro eo; non extantibus successoribus ab intestato, nec extante uxore, potest commissarius omnia ejus distribuere inter pauperes vel pias causas, & excluditur fiscus: & per consequens isto casu cessat & non habet locum successio ab intestato fisci, licet aliàs, si omnino decederet ab intestato, haberet locum, ut in leg. 1. in fin. ff. de Jure fisci. & in leg. 1. Cod. de Bonis vacantibus. lib. 10. & in leg. 1. ff. de Suc-

cess. edict. in leg. 6. in fin. tit. 13. 6. part. (h)

Adde tamen, quòd in predictis, casibus in quibus bona debet dividere & distribuere inter pauperes vel pias causas, debet intelligi, illius loci in quo testator habebat domicilium habitationis; argumento text. in leg. Si quis ad declinandam. Cod. de Episcop. & Cleric. & ibi Bart. Bald. & communiter DD. & expressè tenet Imol. in leg. Illa institui. de Hæred. instituend. 2. col. Confirmatur per text. singularem & unicum in leg. Qua conditio. §. fin. ff. de Condit. & demonstrat. ubi habetur, quòd si testator jussit opus vel ædificium fieri in foro & domicilio ejus vel alterius, intelligitur in foro & domicilio habitationis, & non in alio: & ad hoc reputat singularem & unicum Bald. Angel. Imol. & Socin. ibi.

Item intellige & extende nostram legem & omnia superiora, etiamsi præcesserit longum tempus in quo testator fecit predictum commissarium; præterquam si illo medio tempore aliud testamentum fecisset, quia tunc prima dispositio & commissaria censetur revocata; argumento text. in leg. Sancimus. Cod. de Testamentis. & ibi communiter DD.

TEXT. XXXIII.

EL commissario para hacer testamento, & mandas, ó para declarar por virtud del poder que tiene lo que ha de hacer de los bienes del testador, no tenga mas termino de quatro meses, si estaba al tiempo que se le dió el poder en la Ciudad, Villa, ó Lugar, donde se le dió el poder: y si al dicho tiempo estaba ausente, pero dentro de estos nuestros Reynos, no tenga, ni dure su poder mas de seis meses: y si estuviere fuera de los dichos Reynos al dicho tiempo, tenga termino de un año, y no mas; y passados los dichos terminos, no pueda ni as hacer que si el poder no le fuera dado, y vengan los dichos bienes a los que los havian de haber muriendo el testador ab intestato: Los quales terminos mandamos que corran al tal commissario; aunque diga y alegue que nunca vino a su noticia que el tal poder le havia sido dado: pero lo que el testador le mandò señalada, y determinadamente, señalando la persona del heredero, ó señalando cierta cosa que havia de hacer el tal

commissario, mandamos, que en el tal caso, el commissario sea obligado a lo hacer; y si passado el dicho termino no lo hiciere, que sea habido, como si el tal commissario lo hiciesse, ó declarasse.

Id est:

Commissarius, ad condendum testamentum, aut legationes, aut declarandum vel expediendum quòd virtute potestatis sibi data facturus est de bonis testatoris, non habeat terminum ultra quatuor menses, si cum illi fuit data potestas, erat in urbe, oppido, aut loco in quo illi data fuit: quòd si tum aberat, verum intra hac nostra Regna, ejus potestas non excedatur ultra sex menses: Quòd si extra predicta Regna erat, habeat anni terminum, & non amplius: Quibus terminis elapsis non habeat amplius facultatis ad id negotii, quam si nunquam illi fuisset data: Bona autem ad eos veniant, qui habituri essent, testatore ab intestato decedente. Termini verò predicti precipimus ut commissario currant etiamsi dicat & alleget in notitiam suam non pervenisse ejusmodi potestatem sibi datam. Ceterum quod testator præcisè & specialiter ei præceperit nominata heredis persona, aut certa realia, quam commissarius executurus esset, precipimus ut in ejusmodi casu commissarius teneatur illud exequi: si verò præterito predicto termino non fuerit exequutus, habeatur ac si predictus commissarius illud exequutus esset, aut declarasset.

COMMENTARIUM

In Legem XXXIII.

SUMMARIUM.

- 1 Commissarius testamenti, quòd tempus habet ad condendum testamentum?
- 2 An testator possit concedere commissario majus vel minus tempus ad condendum testamentum, quàm in lege est expressum?
- 3 An commissarius post lapsum hujus temporis possit moram purgare, & condere testamentum?
- 4 Si commissarius sit ignorans commissionis sibi concessa, si transactum fuit tempus, an possit restituere?

NO-

(h) Idem tenet Castill. hic, num. 11. Villalob. in Antinom. juris civilis & Regii. liter. B. num. 10. Tello Fernandez hic, num. 4.

Nota ex ista lege sequentes conclusiones. Prima conclusio: quod commissarius, cui est commissio dispositio & ordinatio testamenti secundum legem superiorem, habet tempus determinatum in ista lege, scilicet, quatuor mensium, si sit in Civitate, vel Loco, ubi defunctus, qui sibi commissionem & facultatem dedit, decessit; & sex mensium, si sit extra illum locum, in Regno tamen sit & non extra Regnum: & unius anni si sit extra Regnum; quod declaratur text. in cap. Nos quidem. de Testam. & in Authent. Hoc amplius. Cod. de Fideicom. & in Authent. de Hered. & Falcid. cap. Si quis autem non implens. collat. 1. & in Authent. de Ecclesiasticis Titulis. cap. Si quis adificationem. collat. 9. ubi habetur, quod regulariter executor testamenti habet annum ad implendam voluntatem defuncti: tamen hodie habet tempus contentum in ista lege. (A) Secunda conclusio: quod istud tempus sibi currit, etiamsi talis commissarius dicat & alleget, quod fuit ignorans commissionis & voluntatis defuncti. Tertia conclusio: quod transacto illo tempore, non potest aliquid facere & disponere commissarius, tanquam si nunquam tale mandatum vel commissio esset sibi data vel concessa; sed bona defuncti pertinent successoribus ab intestato ejus. Quarta conclusio: quod si aliquid certum & determinatum sit sibi commissum, & commissarius intra istud legale non fecit, habetur pro facto & disposito.

Pro cujus perfecta declaratione: Primò quæro, an in casu hujus legis testator possit majus, vel minus tempus concedere commissario ad ordinandum testamentum? Et breviter & resolutivè teneo quod sic; quia plena & libera potestas & facultas testandi est sibi à jure concessa, & per consequens, modum, conditio-

nem, & tempus apponere, ut in leg. 1. Cod. de Sacrosant. Eccles. cum similib. in his quæ non repugnant juri communi. Et hoc expressè probat text. juncta sententia Abbas ibi 2. colum. num. 10. in cap. Nos quidem. de Testam. ubi dicit & tenet Abbas, quod licet executori testamenti sit certum tempus assignatum per illum textum, tamen testator potest majus vel minus tempus assignare; & sequuntur ibi communiter DD. (b)

Secundò quæro, an commissarius post lapsum hujus temporis possit moram purgare, & disponere & ordinare testamentum defuncti secundum facultatem sibi concessam ab eo? Et videtur quod sic; quia regulariter in quolibet actu vel dispositione post lapsum termini habet locum purgatio moræ; text. est in leg. Insulam. ff. de Verbor. obligat. & ibi latè DD. text. in leg. Continuus. §. Item qui insulam. eod. tit. Sed his non obstantibus, in casu hujus legis ego teneo contrarium. (c) Primò per nostram legem, quæ hoc expressè vult, & determinat. Secundò, quia quando in aliquo actu vel dispositione ponitur dies & pœna, nunquam habet locum purgatio moræ: text. est in leg. Trajectitia. §. De illo. ff. de Action. & obligation. text. in leg. 1. versic. Nisi forte. ff. de Penu. legata. text. in leg. 2. §. Confestim. ff. Ad Tertulian. text. in leg. Qui fundum. la 1. ff. de Contrahend. empt. text. in leg. Qui ob rem non defensam. ff. de Condit. indeb. text. in leg. Magnam. Cod. de Contrahend. & commit. stipulat. text. in Authent. Hoc amplius. Cod. de Fideicom. text. in cap. Nos quidem. de Testam. Tertio, quia quando executio est facta à lege, & privat unum aliquo jure, & transfert in alium, non habet locum purgatio moræ; ita probat text. in leg. Is cui. ff. de Legat. 2. & notat Bart & communiter DD. & text. in leg. Quàm diu. la 3. ff.

(A) Covarrub. in cap. Nos quidem. num. 1. Castill. hic, ante num. 1. & Tell. num. 3. Azeved. in leg. 7. tit. 4. lib. 5. Recopilat. num. 4. & Matienz. ibid. gloss. 2. num. 2. asserunt, etiam extante nostra lege, executores testamenti annum ad defuncti voluntatem implendam habere de quo in cap. Tuus nos. de Testament. & in leg. 6. tit. 10. part. 6. quia noster textus non loquitur in executore, sed in commissario ad faciendum testamentum deputato, ut per suprâ dictos DD. Et à quo tempore currat annus ille, & an judicis monitio requiratur? tradit Covarrub. ubi suprâ num. 2. & Gregor. in dict. leg. 6. verb. Facta. & in leg. 8. tit. 10. part. 6. gloss. 1. Menes. in Authent. Hoc amplius. Cod. de Fideicom. num. 4. & Tell. hic, num. 1. & in leg. 38. infra num. 2. Azeved. ubi suprâ num. 5. Matienz. ibid. gloss. 5. num. 1.

(b) Et idem tenet Castill. hic gloss. 1. Palac. Rub. num. 6. & Tell. num. 2. Covarrub. in dict. cap. Nos quidem. num. 1. de Testam. Gregor. in leg. 6. verb. Hasta un año. tit. 10. part. 6. & in gloss. 2. in princip. Matienz. in dict. leg. 2. tit. 4. lib. 5. gloss. 2. num. 3. Azeved. num. 4. ad finem.

(c) Prout tenet Castill. in hac leg. verb. No le fuere dado. Palac. Rub. num. 7. Matienz. in dict. leg. 7. tit. 4. lib. 5. gloss. 3. per totam.

TEXT. XXXIV.

EL commissario por virtud del poder que tuviere para hacer testamento, no pueda revocar el testamento, que el testador havia hecho, en todo, ni en parte, salvo si el testador especialmente le dió poder para ello.

Id est:

Commissarius, virtute potestatis quam habuerit ad testandum, non potest testamentum à testatore (antea) factum revocare in toto, nec in parte, nisi ad id testator specialem potestatem ei dederit.

COMMENTARIUM

In Legem XXXIV.

SUMMARIUM.

1 Ratio dubitandi hujus legis.

Nota dispositionem text. Cujus ratio dubitandi potest esse: quia eo ipso quod testator commissit alteri licentiam & facultatem testandi pro eo, aperte & clarè colligitur, quod voluit recedere à suo primò testamento, quod fecerat: ergo sicut secundo ejus testamento & voluntate recederetur à primò; ita eodem modò isto testamento secundò commissarii; argumento text. in leg. Cum in secundo. ff. Quibus mod. testam. infirmant. text. in §. Posteriore. Institut. eod. tit. cum similib. Secunda ratio dubitandi potest esse; quia ille qui habet facultatem & licentiam gerendi aliquem actum afirmativè & dispositivè potest etiam illum gerere privativè, & per consequens, actum semel gestum revocare; text. est in leg. Solent. versic. Nec liberandi. ff. de Officio Proconsul. & Legat. text. in leg. 2. ff. de Re judic. cum similib. Tertia ratio dubitandi potest esse; quia distractus & revocatio alicujus actus est ejusdem naturæ & qualitatis cujus ipse contractus & ordinatio actus: text. est in leg. Ab emptione. ff. de Pact. & ibi notat Bart. Paul. & communiter DD. Quarta ratio dubitandi potest esse; quia ejusdem naturæ, formæ, & qualitatis, cujus est missio ex primò vel secundò decreto, est ejus revocatio; text. est

ff. de Acquirend. hered. & ibi DD. & text. expressior cæteris in leg. fin. §. Sed si quis commun. Cod. de Legat. & tenet expressè Bart. in dict. leg. Si insulam. ff. de Verbor. obligat. 4. col. & quasi. & ibi communiter Moderni.

Tertio quæro, si talis commissarius fuit ignorans commissionis & facultatis sibi concessæ à defuncto, & propter hoc non fecit, disposuit, nec ordinavit testamentum & voluntatem defuncti infra tempus assignatum in lege, an possit restitui, modò sit minor, modò major? Et certè videtur quod sic: nam si est minor, potest restitui jure minoris ætatis adversus quemlibet actum, vel contractum, in quo est læsus, vel adversus negligentiam, omissionem, vel lapsum temporis, & adversus quamlibet præscriptionem legalem, ut in leg. 1. & per tot. ff. de Minor. & in leg. 1. & per tot. cum pluribus sequentibus. titulis. Cod. de In integr. restitut. minor. Si verò est major, potest restitui ex clausula generali, vel speciali alicujus facti vel justè impedimenti, & similiter justæ & probabilis ignorantie, ut in leg. 1. & per tot. ff. Ex quib. caus. major. Sed his non obstantibus teneo contrarium, imò, quod nullo modò in nostro casu habeat locum restitutio, quia prædicta jura, & similia loquuntur & procedunt, quando minor vel major vellet sibi restitui ex prædictis causis ad suum commodum & propriam utilitatem: (d) secus tamen est, quando vellet restitui ad commodum & utilitatem alterius; quia tunc non potest, nec prædicta jura isto casu loquuntur, nec habent locum; Cujus ratio potest esse, quia imputandum est ei, qui minùs sollicito & invidioso amico negotia sua commissit gerenda & gubernanda. Confirmatur, quia licet minor 25. annis non possit esse procurator ad judicia, agendo, nec defendendo, ut in leg. Minor. 25. annis. ff. de Procurat. & ibi communis opinio & in leg. Exigendi. Cod. eod. tit. & in cap. Qui generaliter. §. fin. extra de Pecul. lib. 6. & in leg. 5. tit. 5. 3. part. tamen ad negotia minor, vel major potest esse procurator, nec ei isto casu reperiretur concessa restitutio, ut in dict. cap. Qui generaliter. §. fin. de Procurat. lib. 6. & ibi communis opinio: & tenet etiam communiter DD. in prædictis locis, & idem disponit lex 19. tit. 5. 3. part.

(d) Idem tenet Matienz. in dict. leg. 7. num. fin. gloss. 5. Azeved. ibid. num. 12. Anton. Gomez, ad Legem Tauri.